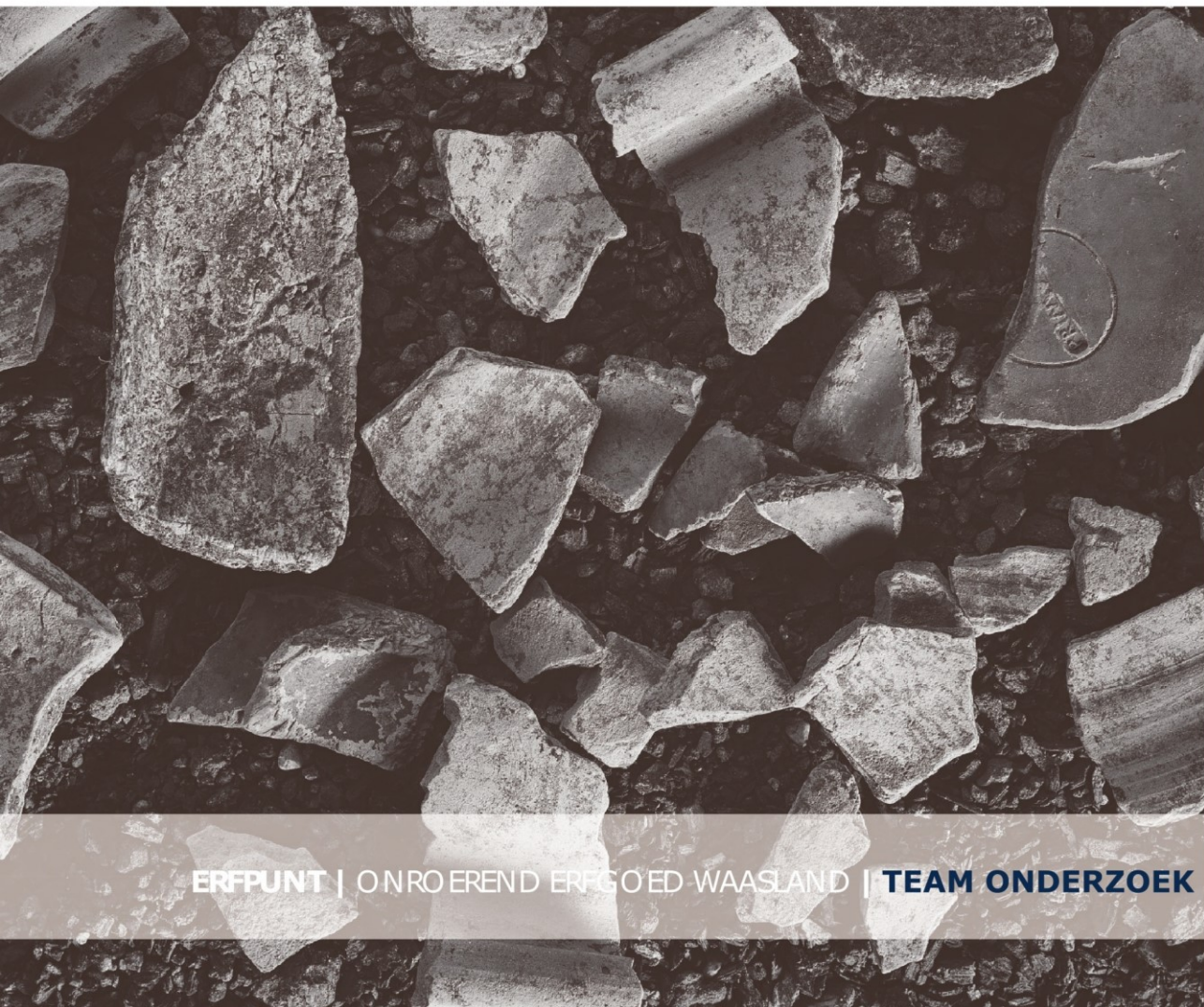




*Archeologienota*

**Beveren – Cretenborchlaan 2021**

*Bureauonderzoek*



**RAPPORT**

# Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek

## 184

### Project

Beveren – Cretenborchlaan 2021

Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed

2021B149

### Uitvoerder project

Erfpunt – team Onderzoek

OE/ERK/Archeoloog/2016/00101

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

### Auteurs

Thierry Van Neste

Wetenschappelijke begeleiding

Erfpunt - team Beheer

© Erfpunt – team Onderzoek, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - team Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

[onderzoek@erfpunt.be](mailto:onderzoek@erfpunt.be)

[www.erfpunt.be](http://www.erfpunt.be)

[www.facebook.com/Erfpunt](https://www.facebook.com/Erfpunt)

<https://sketchfab.com/Erfpunt>

# 1. Beschrijving van de uitgevoerde werken

## 1.1. Verantwoording

Aan de Cretenborchlaan in Beveren zal een deel van het bestaande woonzorgcentrum afgebroken worden om vervangen te worden door een kleinere nieuwbouw. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door het team Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste.

## 1.2. Administratieve gegevens

Projectcode

2021B149

Wettelijk depot

ISSN 0778-3841

Betrokken actoren

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)

Veldwerkleider: Thierry Van Neste

Wetenschappelijke advisering: Erfpunt - team Beheer

Vindplaatsnaam

Beveren – Cretenborchlaan 2021

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Beveren

Deelgemeente

Beveren

Plaats

Cretenborchlaan

Toponiem

Cretenborchlaan

Coördinaten (Lambert '72)

Noord: 211039,159699989

Oost: 141920,692199998

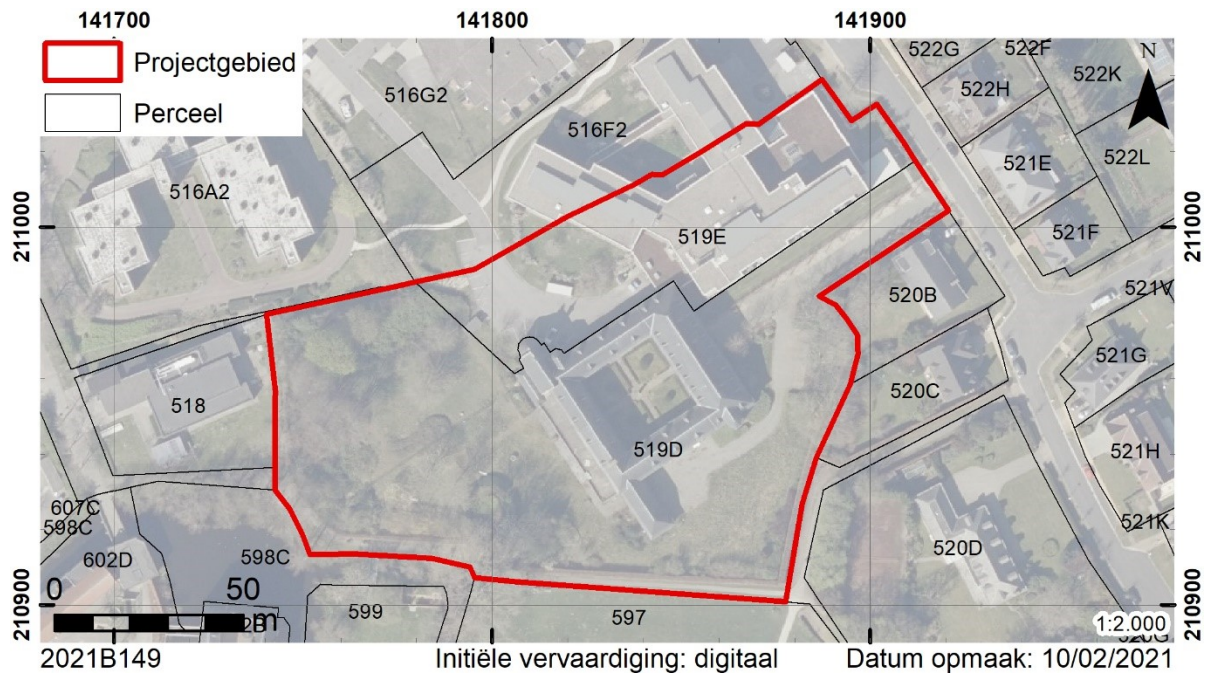
Zuid: 210900,787999994

West: 141740,332000002



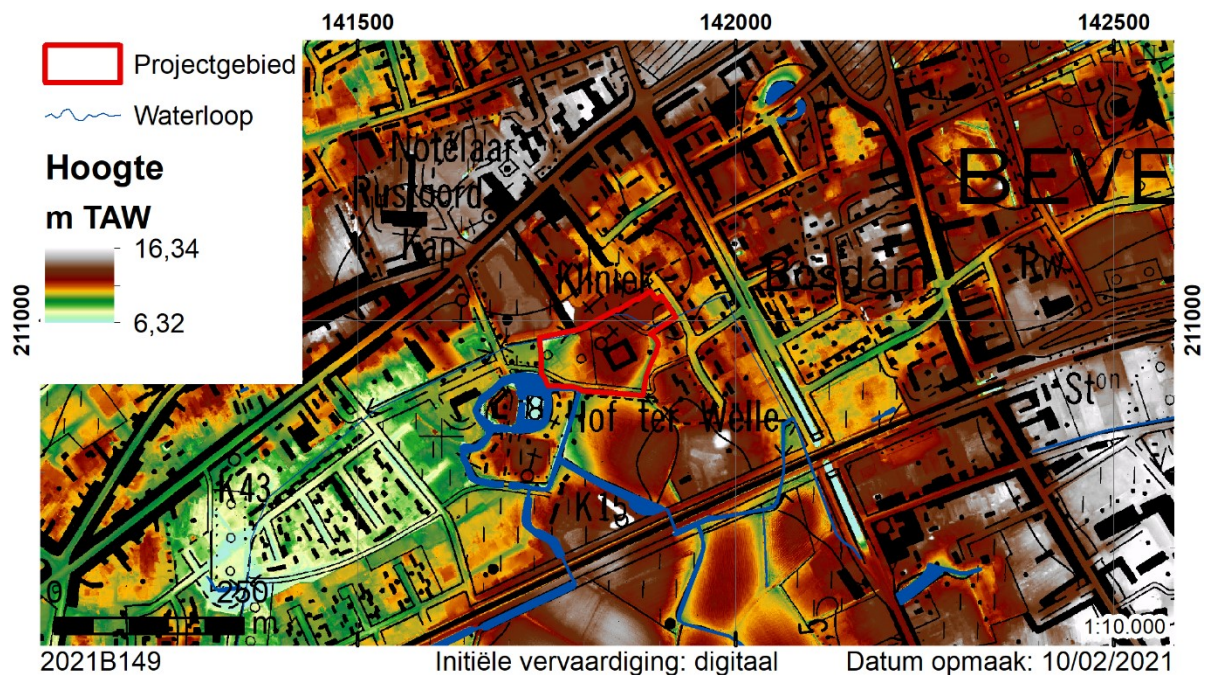
## Kadastrale gegevens

Beveren, Afdeling 2, Sectie D, percelen 519D en 519E



Kaart 1. Situering op het kadaster (GDI-Vlaanderen 2021a).

## Topografische ligging



Kaart 2. Situering op de topografische kaart, het DHM en de VHA (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2015, 2021).

## Begindatum

10 februari 2021

## Einddatum

11 februari 2021

## Beschrijving van de uitgevoerde werken



## Relevante termen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed

Typologie: kloosters

Datering: Onbepaald, 20ste eeuw

Stijlen: niet van toepassing

Culturen: niet van toepassing

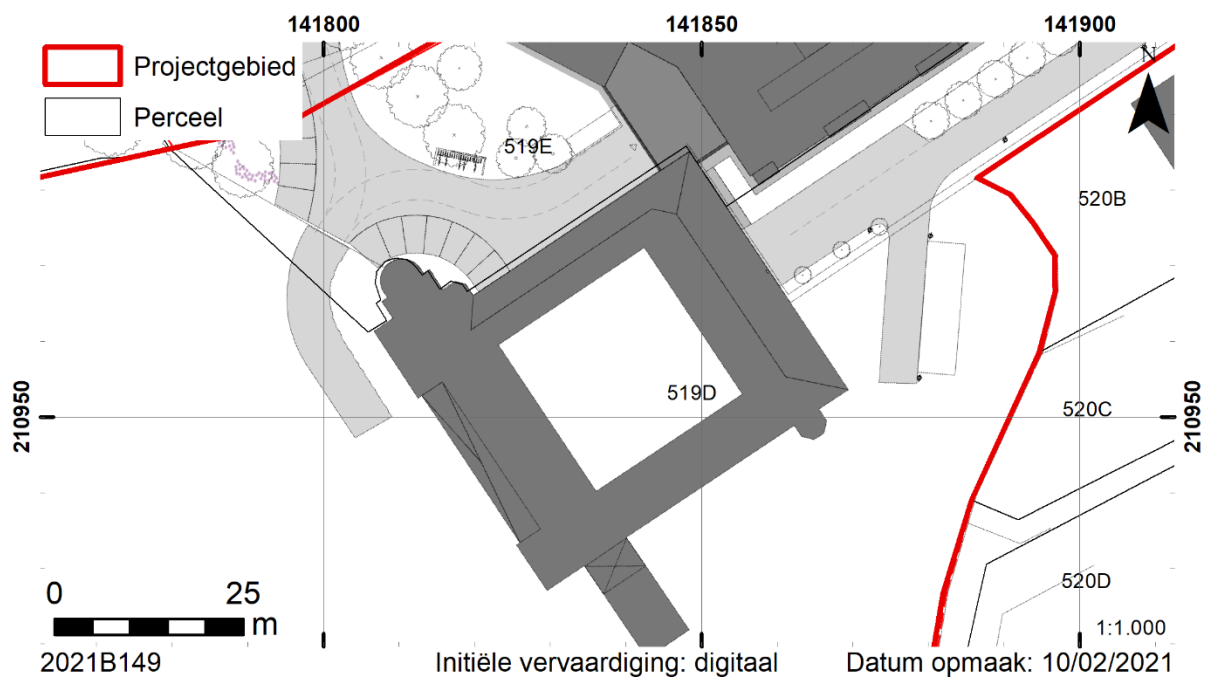
Materiaal: niet van toepassing

Gebeurtenis: bureauonderzoek

### 1.3. Verstoorde zones

Binnen het projectgebied werd in 1984 een klooster opgericht. De gebouwen zelf zijn vrijwel volledig voorzien van een kruipkelder. Op het grondplan van de kelders en funderingen staat vermeld dat deze “verluchte ruimte” overal een vrije hoogte van 1,00 m heeft. Er kan dan ook met zekerheid gesteld worden dat deze zones volledig ernstig verstoord zijn en dat hier geen archeologisch erfgoed meer verwacht moet worden.

Bij de oprichting van het klooster werd eveneens het kloosterdomein aangelegd. Hierbij verdween elk spoor van de voorafgaande perceellering.



Kaart 3. Overzicht van de verstoorde zones binnen het projectgebied.

Behalve de kruipkelder onder de kloostergebouwen zijn grote delen enigszins verstoord door de oprichting van aanpalende gebouwen en het aanleggen van verhardingen.

### 1.4. Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het ligt niet binnen een vastgestelde archeologische zone of in een gebied waar geen archeologie te verwachten is.

## 1.5. Omschrijving van de onderzoeksopdracht

### 1.5.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 14775,99 m<sup>2</sup>, hierbij zal meer dan 1000 m<sup>2</sup> verstoord worden.

Artikel 5.4.1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m<sup>2</sup> of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m<sup>2</sup> of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem.

Wanneer aangetoond kan worden dat:

1. Met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
2. De toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3. Verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

Dan mag het bureauonderzoek beperkt blijven tot de analyse van de geplande werken en dat beperkte aantal doorslaggevende aspecten.

In voorkomend geval kan gesteld worden dat voldaan wordt aan voorwaarden 1 en 3.

In het kader van het bureauonderzoek met beperkte samenstelling:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

### 1.5.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

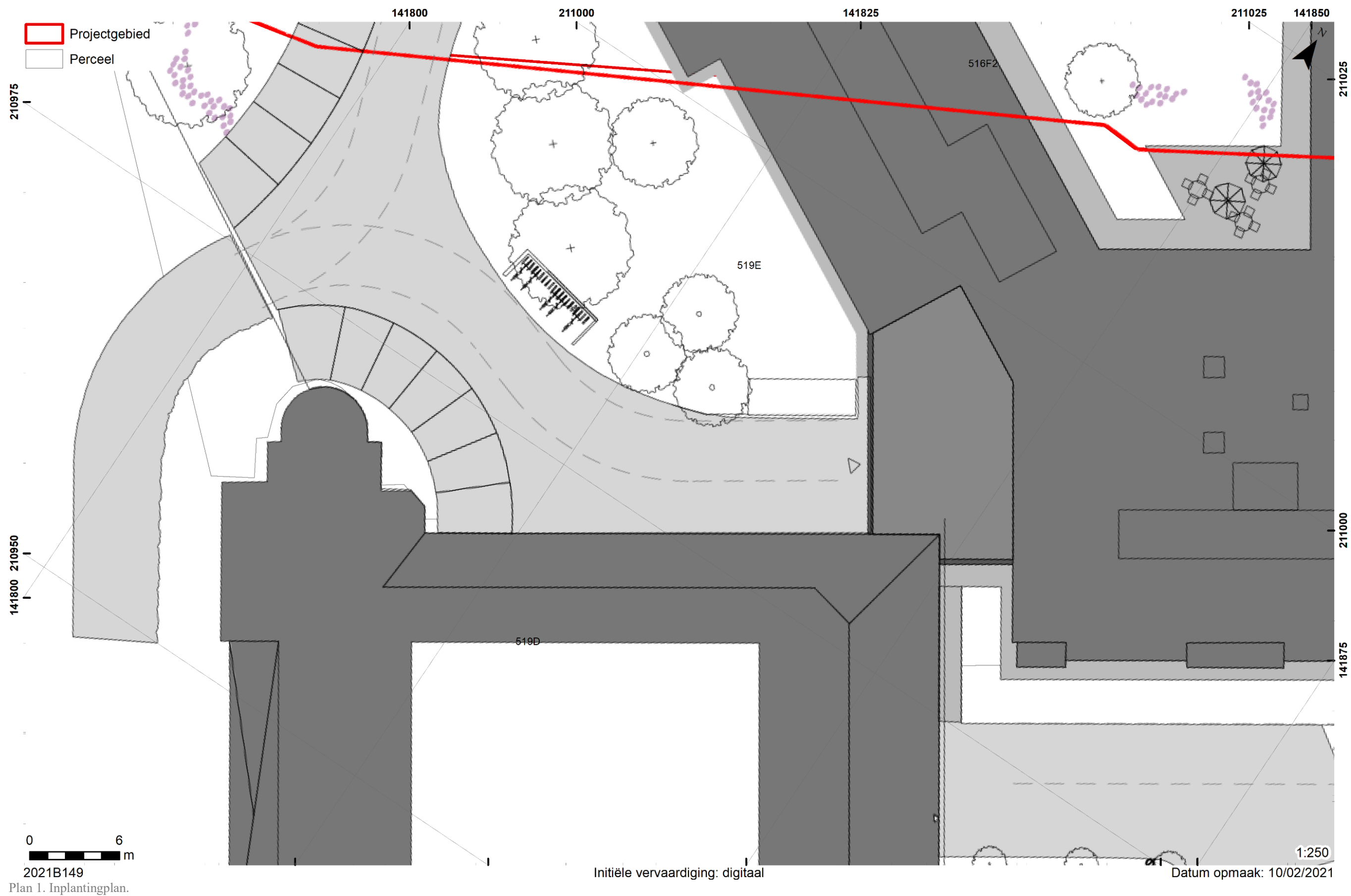


### 1.5.3. Geplande werken en bodemingrepen

Binnen het projectgebied is een klooster aanwezig (plan 1). Dit werd opgericht in 1984 en is ondertussen sterk verouderd. Omwille hiervan zal het huidige klooster – met een oppervlakte van  $\pm 1600 \text{ m}^2$  - afgebroken worden. In de plaats daarvan zal een kleinere nieuwe vleugel toegevoegd worden aan het woonzorgcentrum.

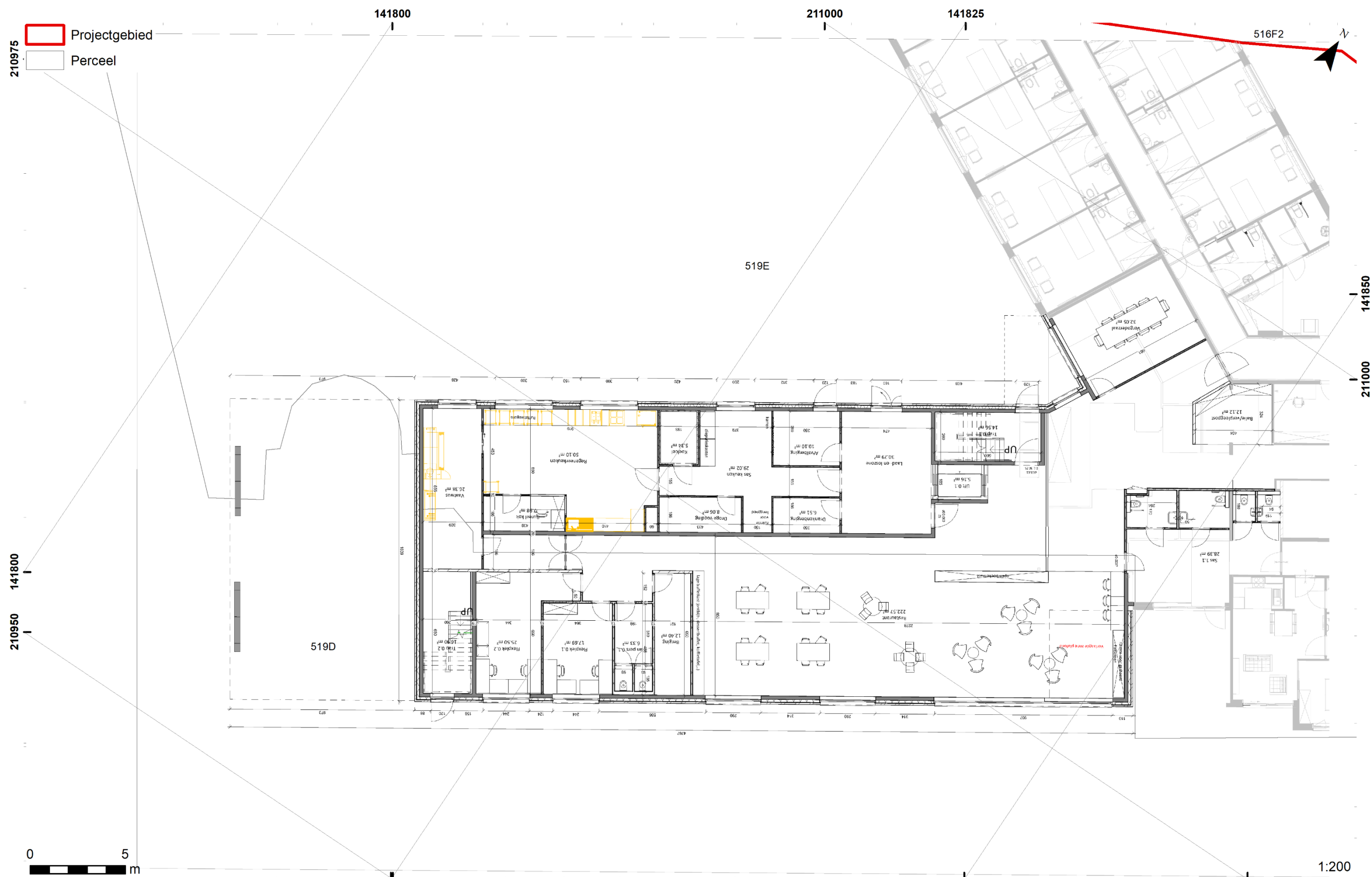
De nieuwe vleugel zal een totale oppervlakte van  $\pm 860 \text{ m}^2$  hebben (plan 3). Een deel hiervan ( $\pm 150 \text{ m}^2$ ) zal bestaan uit een aanpassing van de inrichting van het bestaande woonzorgcentrum. Het resterende deel van de nieuwe vleugel zal zich verder naar het westen uitstrekken. Een groot deel hiervan ( $\pm 411 \text{ m}^2$ ) valt dan ook binnen de contouren van het bestaande kloostergebouw (plan 4). Het resterende deel ( $\pm 280 \text{ m}^2$ ) zal opgericht worden boven een zone die momenteel verhard is (plan 5). Het westelijke deel, met een lengte van 9,73 m, zal geplaatst worden op twee sokkels die de verdiepingen zullen ondersteunen.

Op het gelijkvloers zal dit nieuwe gebouw plaats bieden aan een restaurant met keuken en bergruimtes. Hierboven komen twee verdiepingen met kamers voor bewoners.







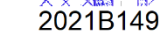


2021B149  
Plan 3. Ontwerp van het gelijkvloers (De Vloed Architects).

Initiële vervaardiging: digitaal

1:200  
Datum opmaak: 10/02/2021





Initiële vervaardiging: digitaal

Datum opmaak: 10/02/2021



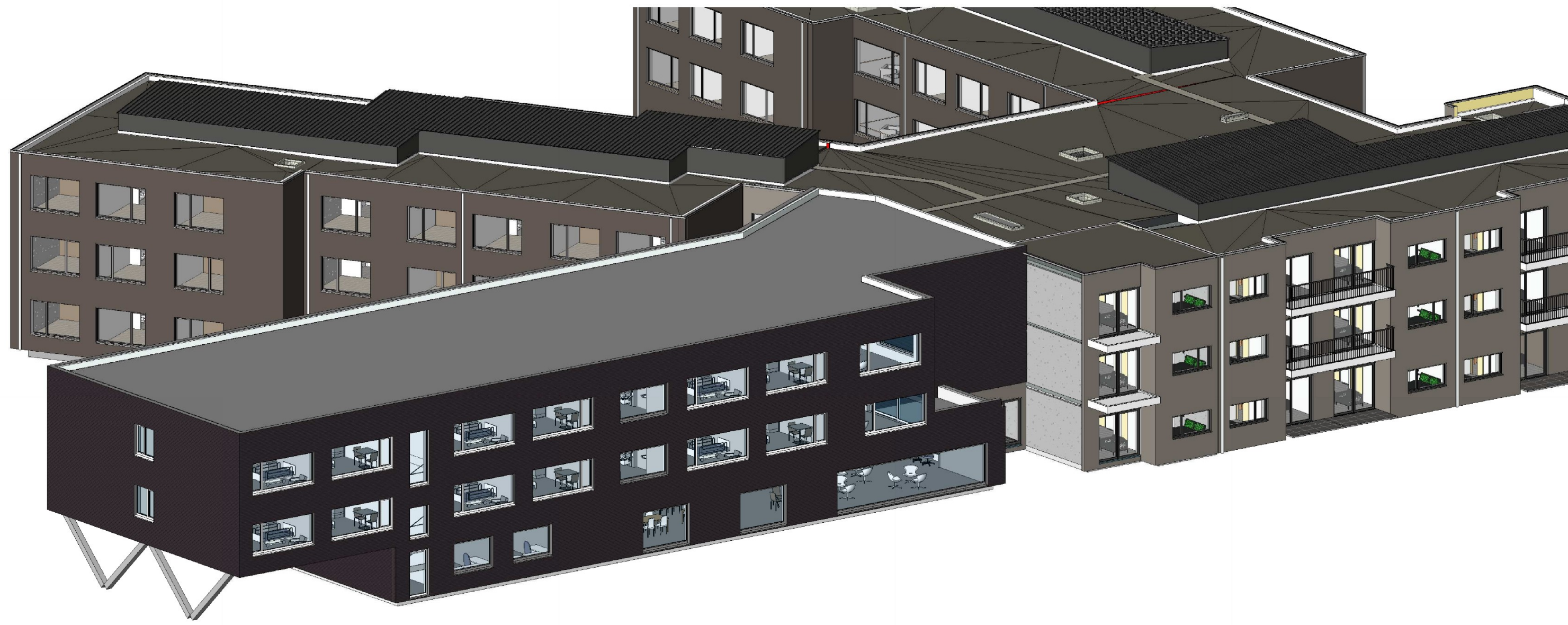


2021B149  
Plan 5. Ontwerp en de bestaande toestand.

Initiële vervaardiging: digitaal

Datum opmaak: 10/02/2021







## 1.6. Werkwijze en onderzoeksstrategie

Voor het bureauonderzoek werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving van het projectgebied. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden verkregen via de Web Map Service (WMS) voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV), de “Erfgoedbank Waasland”<sup>1</sup> en het portaal “Cartesius”<sup>2</sup>, een samenwerking tussen het Nationaal Geografisch Instituut, de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum van Midden-Afrika. De verkregen kaarten werden indien nodig bewerkt, gegeorefereerd en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het projectgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via de Web Map Service en de downloadcatalogus van het AGIV<sup>3</sup>. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via het team Beheer van Erfpunt. Daarnaast werden de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en de desbetreffende onderzoeksrapporten geraadpleegd.

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk en werden geen externe specialisten geraadpleegd. Wetenschappelijk advies werd verkregen bij het team Beheer van Erfpunt.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan de opdrachtgever, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – team Beheer.

---

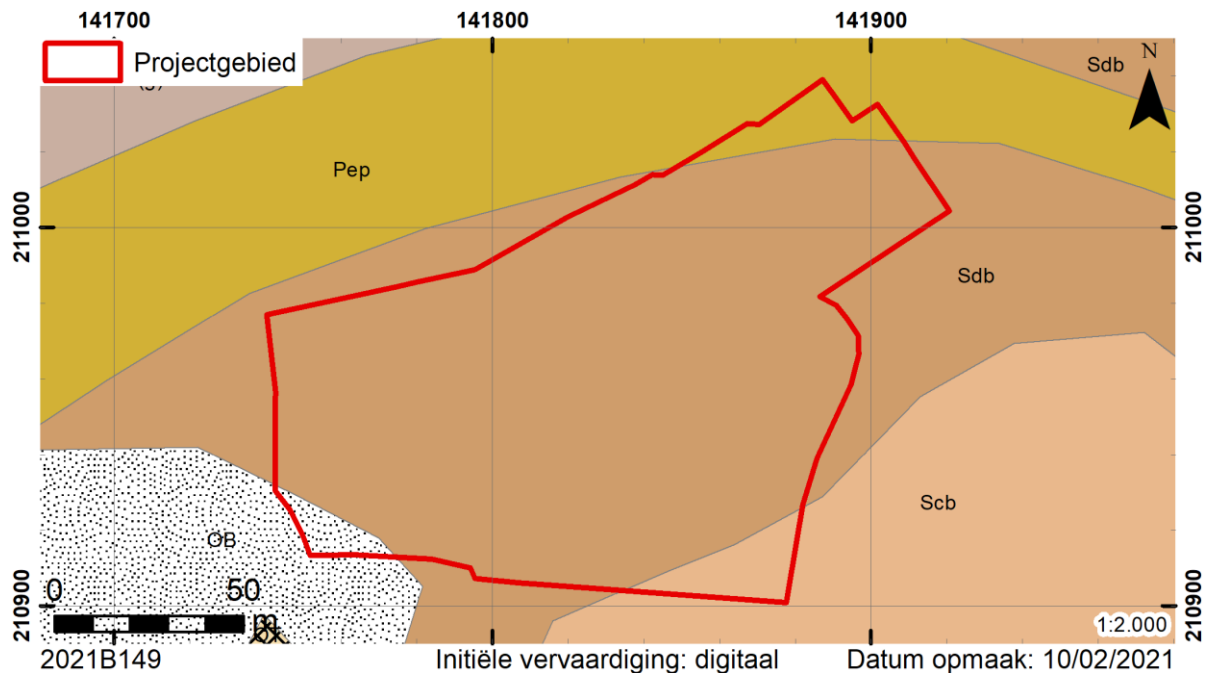
<sup>1</sup> <http://www.waaserfgoed.be>.

<sup>2</sup> [www.cartesius.be](http://www.cartesius.be)

<sup>3</sup> <https://download.agiv.be/Catalogus>

## 2. Motivatie voor de beperkte samenstelling

Op de bodemkaart wordt het projectgebied grotendeels omschreven als een matig natte lemig zandbodem met structuur B horizont (Sdb). De bouwvoor bij deze gronden is ongeveer 30 cm dik en de kleur B horizont is meestal weinig uitgesproken<sup>4</sup>.

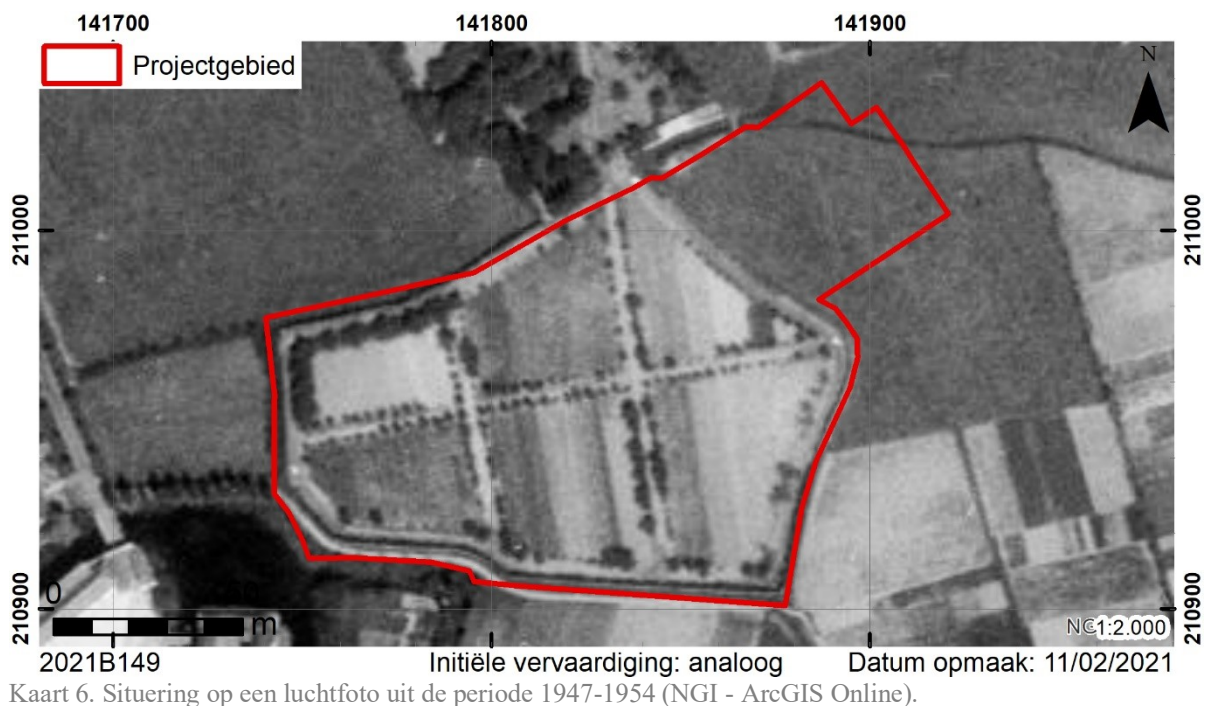
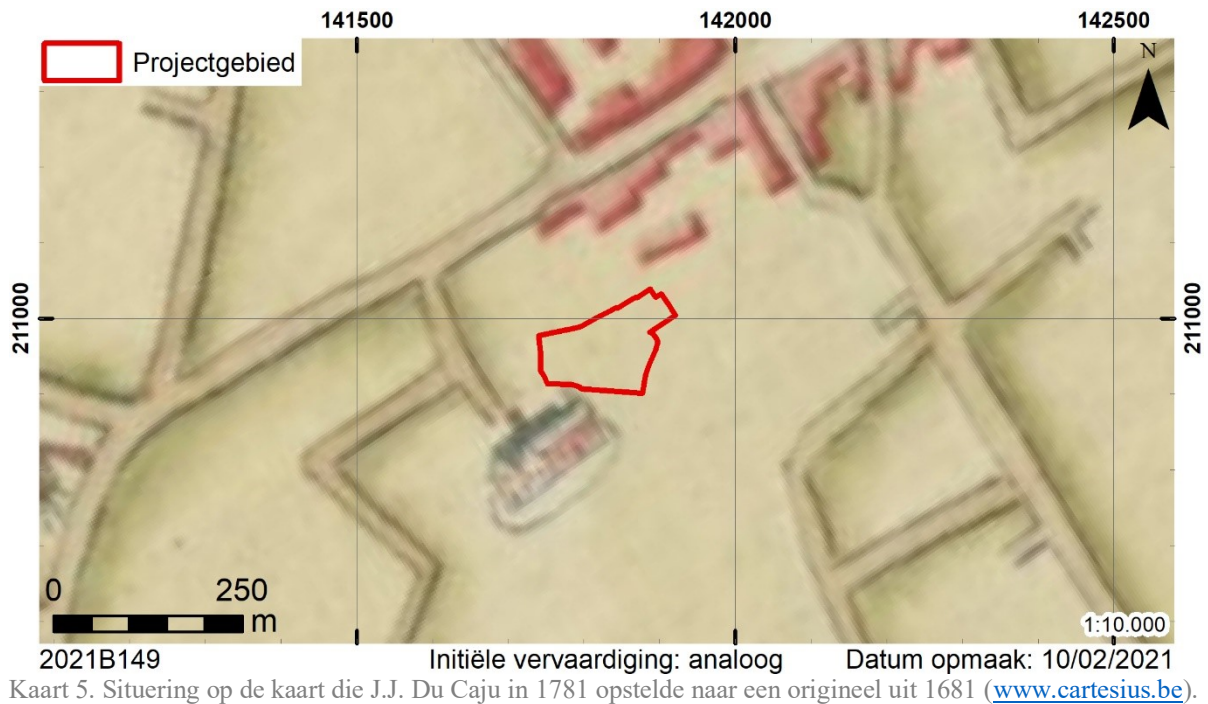


Kaart 4. Situering op de bodemkaart (DOV 2017).

Historische kaarten wijzen op een agrarisch gebruik dat minstens tot de 17<sup>de</sup> eeuw teruggaat. Ten westen van het projectgebied is wel het Hof ter Welle zichtbaar. Deze site met walgracht gaat terug op een vlaknederzetting die gedateerd kan worden vanaf de 2<sup>de</sup> helft van de 13<sup>de</sup> eeuw tot het midden van de 14<sup>de</sup> eeuw. Figuratieve kaarten van dit hof (vanaf 1602) tonen echter steeds aan dat het domein hiervan zich niet binnen het huidige projectgebied uitstrekt.

<sup>4</sup> Van Ranst & Sys 2000, 144.





De agrarische functie van het projectgebied blijft behouden tot 1984. In dat jaar werd een klooster opgericht voor de vzw Zusters van de H. Vincentius A. Paulo. Vrijwel het gehele gebouw werd hierbij voorzien van een kruipkelder met een diepte van 1 m (plan 2). Aangezien ook rekening moet worden gehouden met de bijkomende funderingen voor de kruipkelders, kan gesteld worden dat de ondergrond tot meer dan één meter diepte ernstig verstoord is geweest. Aangezien de bouwvoor binnen het projectgebied slechts  $\pm 30$  cm dik geweest zal zijn en het archeologische vlak zich in de omgeving overwegend tussen 40 en 60 cm onder het maaiveld bevindt, kan gesteld worden dat binnen

de zones die verstoord werden door de kruipkelders geen archeologisch erfgoed meer verwacht moet worden.

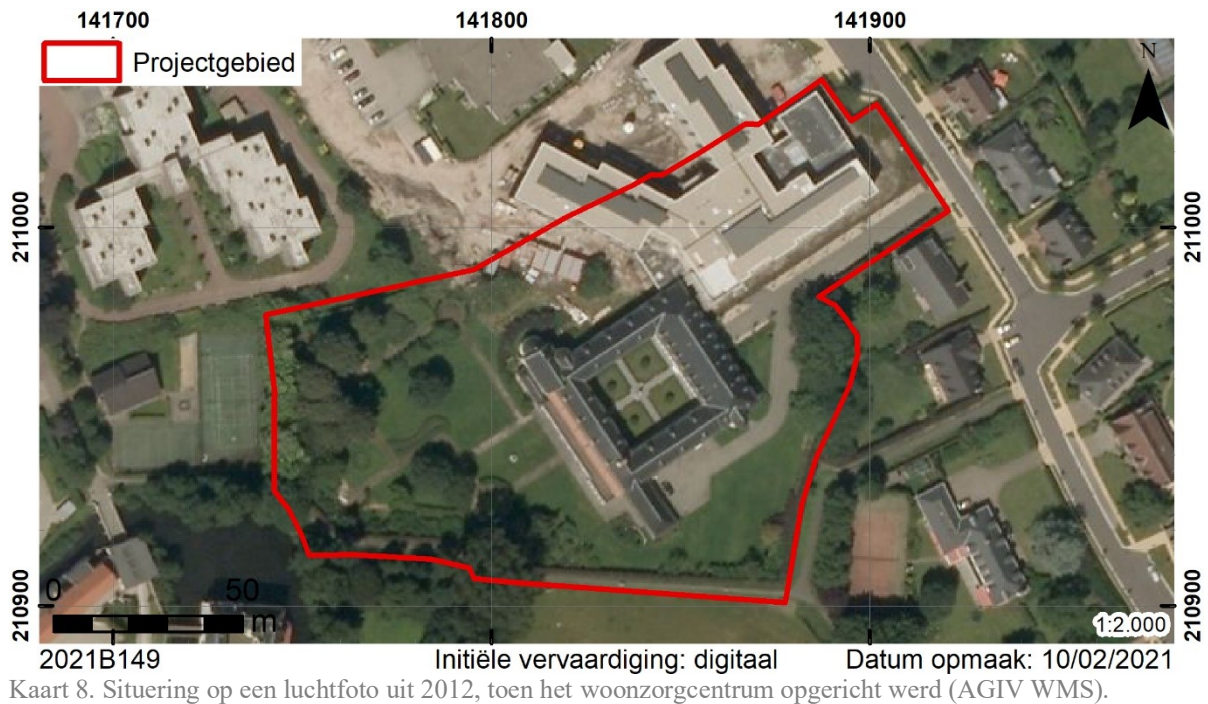
De luchtfoto's tonen ook duidelijk aan dat ook de omgeving van het klooster grondig werd aangepakt. Nergens is nog een spoor terug te vinden van de voormalige perceellering. Er dient dan ook uitgegaan te worden van enige nivelleringswerken die eveneens enige verstoring teweegbrachten.



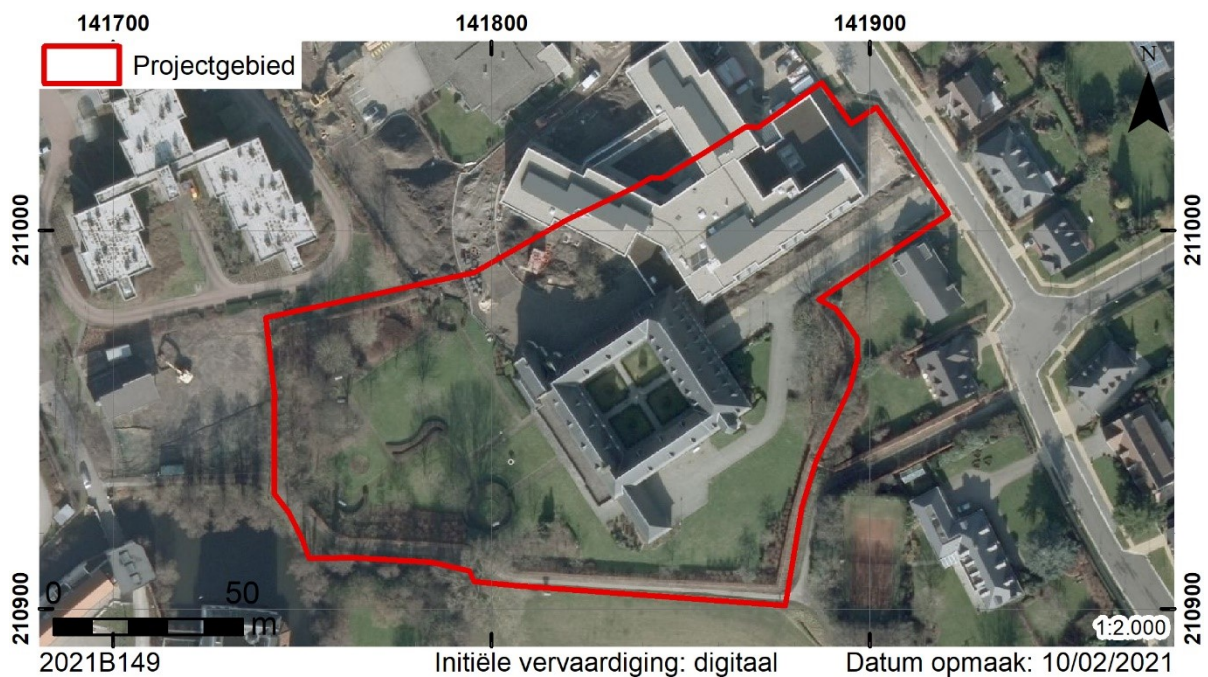
Kaart 7. Situering van het klooster op een luchtfoto uit 1988 (AGIV WMS).

Het overige deel van de nieuwbouw zal geplaatst worden in een zone die momenteel reeds volledig voorzien is van een verharding. Deze werd pas aangelegd in de periode 2012-2013. Hoewel hier geen concrete gegevens over bekend zijn, dient ook hier uitgegaan te worden van enige mate van bijkomende verstoringen, zij het minder ernstig dan onder de gebouwen zelf.





Kaart 8. Situering op een luchtfoto uit 2012, toen het woonzorgcentrum opgericht werd (AGIV WMS).



Kaart 9. Situering op een luchtfoto uit 2013, de aanleg van de verharding ten noorden van het klooster is duidelijk zichtbaar (AGIV WMS).

In het kader van de huidige omgevingsvergunning dient rekening te worden gehouden met volgende factoren:

- Het bestaande klooster heeft een oppervlakte van  $\pm 1\,600\text{ m}^2$ . De gebouwen zijn vrijwel overal voorzien van een kruipkelder, waardoor sprake is van een verstoring van minstens 1 m diepte. In deze zone zal geen archeologisch erfgoed meer aanwezig zijn;

- De nieuwe vleugel zal grotendeels overlappen met het voormalige klooster. De oprichting hiervan zal in deze zone dan ook geen (bijkomende) verstoring veroorzaken;
- Het resterende (noordelijke) deel van de nieuwbouwwleugel heeft een relatief beperkte oppervlakte ( $\pm 280 \text{ m}^2$ ). Daarenboven zal ook in deze zone sprake zijn van verstoringen. Zo is er sprake van meerdere afvoeren die geplaatst werden bij de oprichting van het klooster. Tevens zal de ondergrond enigszins geroerd zijn bij de omgevingsaanleg van het klooster. Daarnaast werd hier in 2012/2013 een verharding aangelegd, waarbij ongetwijfeld bijkomende verstoringen plaatsvonden.

Algemeen kan gesteld worden dat de zone waar de werken zullen plaatsvinden in het verleden reeds ernstig verstoord werd. Deze vaststelling, in combinatie met de beperkte oppervlakte van de geplande bodemingreep, toont aan dat de kans uiterst klein is dat er nog sprake zal zijn van archeologisch erfgoed binnen de werkzone en dat – zelfs indien dit aanwezig zou zijn – een verder onderzoek geen nuttige kenniswinst zou opleveren.

### 3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied had – minstens vanaf de 17<sup>de</sup> eeuw – tot 1984 een agrarische functie. In 1984 werd een klooster opgericht. Het gebouw zelf werd hierbij vrijwel volledig voorzien van een kruipkelder met een diepte van 1 m. Daarnaast werd de omgeving grondig heraangelegd. Hierbij verdween de voormalige perceellering volledig.

In 2012 en 2013 werd het huidige woonzorgcentrum opgericht. Hierbij werd de zone ten noorden van het klooster volledig verhard waardoor een bijkomende verstoring plaatsvond. Deze toestand bleef tot op heden behouden.



#### 4. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Het voormalige klooster werd vrijwel geheel voorzien van een kruipkelder. Aangezien deze 1 m diep is en de bouwvoor slechts 30 cm dik was, kan zonder twijfel gesteld worden dat ter hoogte van de kelders geen archeologisch erfgoed meer aanwezig zal zijn.

In de aanpalende zone ten noorden van het klooster werden meerdere afvoeren aangebracht. De plaatsing hiervan zal eveneens een verstoring teweeggebracht hebben. Daarnaast werd het gehele domein van het klooster heraangelegd. Bij deze omgevingswerken zal ook enige mate van verstoring plaatsgevonden hebben.

Een laatste bijkomende verstoring kwam er in 2012/2013, wanneer het huidige woonzorgcentrum opgericht werd en de zone ten noorden van het kloostergebouw volledig verhard werd.

Algemeen kan gesteld worden dat er in de zone waar de werken plaats zullen vinden slechts een geringe kans is dat er nog archeologisch erfgoed aanwezig is. De oppervlakte buiten de kelders is dermate beperkt ( $\pm 280 \text{ m}^2$ ) dat een verder onderzoek geen nuttige kenniswinst zou opleveren, zelfs indien archeologisch erfgoed aanwezig zou zijn. Deze oppervlakte laat namelijk niet toe om de ruimtelijke samenhang tussen eventueel aanwezige sporen duidelijk te kunnen interpreteren.

## 5. Samenvatting

Aan de Cretenborchlaan te Beveren zal het bestaande kloostergebouw afgebroken worden en een nieuwe vleugel van het woonzorgcentrum opgericht worden. Aangezien het projectgebied een oppervlakte van 14 775,99 m<sup>2</sup> heeft en de geplande werkzaamheden meer dan 1000 m<sup>2</sup> zullen beslaan, is de opmaak van een archeologienota verplicht.

In het kader van het bureauonderzoek werd informatie verzameld over de bewoningsgeschiedenis, landschapshistoriek, de topografie, geologie, het bodemgebruik, de aanwezige erfgoedwaarden en de historische ingrepen.

De bodem binnen het projectgebied wordt omschreven als matig natte lemig zandbodem met structuur B horizont. Deze werd echter vanaf 1984 verstoord door de oprichting van een klooster. Het gebouw werd hierbij vrijwel volledig voorzien van een kruipkelder van 1 m diep, waardoor de ondergrond ernstig verstoord werd. In 2012/2013 werd het huidige woonzorgcentrum opgericht, waarbij de zone ten noorden van het kloostergebouw verhard werd.

De geplande werken bestaan uit de afbraak van het kloostergebouw ( $\pm 1600$  m<sup>2</sup>) en de oprichting van een nieuwe vleugel voor het woonzorgcentrum ( $\pm 860$  m<sup>2</sup>). De nieuwe vleugel zal grotendeels overlappen met de huidige kelders, waardoor hier geen bijkomende verstoring veroorzaakt zal worden. Het oostelijke deel zal bestaan uit een aanpassing van de bestaande infrastructuur van het woonzorgcentrum. Het noordelijke deel van de nieuwe vleugel zal opgericht worden boven een zone die in 2012/2013 verhard werd.

Hoewel de totale omvang van de bodemingreep (afbraak klooster + oprichting nieuwe vleugel) een oppervlakte van  $\pm 1742,58$  m<sup>2</sup> zal beslaan, zullen de werken slechts in een zone van  $\pm 280$  m<sup>2</sup> mogelijk een bijkomende verstoring veroorzaken. Aangezien ook in deze beperkte zone sprake is van verstoringen door rioleringen van het klooster, de omgevingsaanleg bij de oprichting van het klooster en de aanleg van verhardingen in 2012/2013, kan gesteld worden dat de kans klein is dat hier nog sprake zal zijn van archeologisch erfgoed. Zelfs indien dit het geval zou zijn, is de oppervlakte dermate beperkt dat een verder onderzoek geen zinvolle informatie zou opleveren. Omwille hiervan kan het projectgebied vrijgegeven worden voor de geplande werkzaamheden.

## 6. Bibliografie

### 6.1. Geraadpleegde literatuur

VAN RANST E. & SYS C. 2000: Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent.

### 6.2. Cartografische en iconografische bronnen

DOV 2017: *Bodemkaart 2.0*.

GDI-VLAANDEREN 2015: *DHMV-II, DTM raster 1 m*.

GDI-VLAANDEREN 2021a: *GRB*.